

72 000 nya klassrum behövs

Fullsatt när SAK diskuterade mänskliga rättigheter

Det sedvanliga årsmötesseminariet öppnades av SAKs generalsekreterare Bengt Kristiansson. I år med tio minuters försening, på grund av att det var fler åhörare än planerat, så nya stolar fick hämtas in till föreläsningssalen på hotell Billingen i Skövde. Temat för i år var *Kvinnors hälsa och rättigheter* och föreläste gjorde SAK-medarbetarna dr Kamela Sair, chef för barnmorskeutbildningen, genusrådgivare Wiiu Lillesaar och Ahmad Farid Hassanzadah som arbetar med frågor rörande mänskliga rättigheter.

TEXT: JONAS MÖLLER NIELSEN

Efter introduktionen tog Farid över för att tala runt rubriken *A Human Rights Perspective on Women's Lives in Afghanistan 2007*. Afghanistan har flera olika dokument som skyddar kvinnors rättigheter, genom att Afghanistan har skrivit under en rad internationella konventioner och har en grundlag som uttryckligen beaktar kvinnors rättigheter.

Ett problem är att grundlagen kom till under inflytande från flera olika grupper som i första hand såg till sina egna intressen snarare än till landets och folkets intressen. På grund av detta innehåller därför grundlagen en hel del formuleringar som motsäger varandra. Detta försvårar givetvis arbetet för kvinnors rättigheter och försvårar även den juridiska processen för de fall som polisanmäls eller som går till domstol. Situationen förbättras inte heller av att de flesta domare ute på landsbygden utgörs av mullor med liten eller ingen juridikutbildning.

Motsättningar

Många grupper motsätter sig kvinnors rättigheter och vill att Afghanistan ska upphöra med internationella deklarationer och konventioner för

kvinnors rättigheter. Hela argumentationen för mänskliga och då särskilt kvinnors rättigheter försvåras ytterligare av att flera ministrar är analfabeter.

Kvinnors situation är svår, särskilt på landsbygden. Här är tvångsgifte fortfarande vanligt förekommande – mellan 60 och 80 procent av alla äktenskap är arrangerade eller tvångsäktenskap. Vidare ses kvinnomisshandel inom äktenskapet som ett familjeproblem, vilket gör att det inte är någon idé för de misshandlade kvinnorna att gå till polisen.

Näst efter Farid tog dr Kamela vid för att prata om *Women in Reproduction. What does SCA do?* Hon öppnade med obehaglig statistik – var 27:e minut dör en kvinna i Afghanistan på grund av komplikationer vid förlossning. Även om siffran är chockerande så har situationen blivit bättre. År 2002 fanns det i Afghanistan 225 barnmorskor på en befolkning någonstans kring 30 miljoner. Idag finns det 1 500 barnmorskor men man räknar med att det faktiska behovet är 8 000.

Vissa ljusglimtar finns ändå

Den positiva trenden kan till stor del tillskrivas SAK som bedriver utbildning av barnmorskor i Wardak och Kunduz.

Andelen kvinnor som idag har tillgång till basal mödrahälsovård har stigit från blott fem procent för några år sedan till 19 procent. Dessutom får 100 procent av alla barn som föds, inom de distrikt där SAK verkar, allmän vaccination. Barnadödligheten har till följd av alla dessa åtgärder minskat kraftigt. En annan viktig åtgärd för att förbättra hälsan på landsbygden är att med radions hjälp utbilda folk. Via radio får befolkningen ute i byarna information om bland annat hälsa, hygien och ekonomi. Detta är en mycket effektiv och populär metod att nå ut

med information till byarna på landsbygden.

Wiiu pratade kring ämnet *Education to Improve Women's Lives. Gender and HR-Strategy of SCA*. Inledningsvis berättade hon att hon går under benämningen *The Nagging Lady* (Den jobbige damen) i Afghanistan, på grund av hennes envishet när det gäller kvinnors och människors rättigheter. Men hon gör det med glimten i ögat och har av samma personer fått uppmaningen att fortsätta att vara just *The Nagging Lady* – Afghanistan behöver det.

Mycket arbete återstår

På landsbygden har inte mycket hänt sedan talibantiden även om det nu börjar ske saker. Det viktiga är att inte betrakta mänskliga rättigheter som något fristående. Det måste vara en del av all annan verksamhet i samhället, särskilt då den verksamhet som SAK kan påverka.

Många flyktingar återvänder nu från flyktinglägren i grannländerna. Där har barnen fått skolgång och föräldrarna har sett det positiva i detta och kräver nu skolgång för sina barn när de återvänder till Afghanistan. Men det räcker inte bara att kräva skolgång, det fattas ännu mycket resurser. Fortfarande är hälften av alla skolor utan skolbyggnad, flickorna slutar ofta skolan efter de första sex åren på grund av bristen på kvinnliga lärare och avsaknaden av eller bristfälliga skollokaler och faciliteter.

72 000 nya klassrum krävs före 2010! Flera föräldrar är starkt troende och skickar sina barn till *madrassas* (koranskolor) i Pakistan. Problemet är att skolorna där mest inriktar sig på innantilläsning av koranen och barnen blir indoktrinerade eftersom de inte lär sig något annat. För att motverka denna religiösa indoktrinering, ska Afghanistans regering nu börja uppföra egna madrassas.

Målet är minst en koranskola i varje provins. Idag i Kabul är en majoritet av lärarna kvinnor men liksom för sjukvården vill de flesta inte arbeta på landsbygden. Från januari 2005 till juli 2006 skedde 204 attacker mot skolor i Afghanistan. Men för att stimulera fler att arbeta på landsbygden ska regeringen nu höja lönen för de lärare som flyttar ut på landet.

Ett annat problem med att få flickor att gå i skolan är den låga äktenskapsåldern, eftersom barnen slutar att gå i skola när de gift sig. Trots att lagen föreskriver att flickor måste ha fyllt 16 och pojkar 18 år för att få gifta sig sker bortgifte av unga flickor. Wiiu berättade om ett fall där flickan var sex år och hon blev såld till en man på 60 år.

Men även i de fall där flickskolor med kvinnliga lärare finns och föräldrarna vill att deras dotter ska gå i skolan är situationen svår. Personer, särskilt kommandanter, vill förhin-

dra flickornas skolgång och utsätter dessa för trakasserier. Ett nytt sätt att trakassera är att ta bilder av flickorna på väg till eller från skolan med hjälp av kameran i mobiltelefonen. Efter lite bearbetning i ett bildredigeringsprogram i en dator, försätts flickan i en förnedrande situation. Den färdiga bilden skickas till föräldrarna som efter det håller sin dotter hemma från skolan.

Efter föredragen tilltog en paneldiskussion med frågor till föredragshållarna. Att ämnet är viktigt och intresserar många återspeglades av att många stannade kvar för att fortsätta diskutera med föredragshållarna, även efter det att paneldiskussionen var avslutad. ■

Jonas Möller Nielsen kommer från Varberg och är aktiv i Göteborgs lokalkommitté. Jonas var även sekreterare vid Svenska Afghanistankommitténs årsmöte 2007.

